

Sosiaalinen MEDIA

opintopiiri digiopastajille

SeniorSurf

KEVÄT 2025

KOOSTE

Vanhustyön keskusliitto

CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

Materiaalin taustaa

- Materiaali on syntynyt Vanhustyön keskusliiton SeniorSurf-toiminnan järjestämässä Digiopastajien valtakunnallisessa opintopiirissä keväällä 2025.
- 7 henkilön ryhmässä oli seniorien vertaisopastajia Eläkkeensaajien keskusliitto ry:n Verkosta Virtaa –toiminnasta, Enter ry:stä ja Jyväskylän ikääntyvien yliopistosta.
- Dioja saa vapaasti hyödyntää, jakaa ja muokata omassa toiminnassa, opastuksissa ja esityksissä, lähde mainiten (Creative commons CC BY 4.0).
- Huomaathan, että dioilla esitetyt sisällöt voivat vanhentua, joten tarkista tietojen ajantasaisuus.
- Lisätietoa osoitteesta www.seniorsurf.fi/opintopiirit

Johdanto

Mitä sosiaalinen media on?

- Yhteisöllinen media, jossa ihmiset jakavat mielipiteitä, uutisia, kuvia ja kokemuksia.
- Vuorovaikutteinen, verkostomainen ja jatkuvasti muuttuva.
- Kuka tahansa voi tuottaa ja jakaa tietoa.
- Mahdollistaa sekä yhteydenpidon että uusien ideoiden leviämisen.
 - *Mitä sinulle tulee mieleen sanasta ”some”?*

Suosituimmat sosiaalisen median palvelut Suomessa 2024 (vko-käyttö)

4,3 M

91 % (+2)

3,7 M

77 % (-3)

3,6 M

75 % (-2)

2,8 M

59 % (+1)

1,5 M

32 % (-1)

1,3 M

28 % (+2)

1,2 M

26 % (-2)

0,9 M

19 % (+2)

0,9 M

18 % (+18)

0,8 M

23 % (0)

0,6 M

13 % (-1)

Suosituimmat some-palvelut, yli 65-vuotiaat

- Facebook
- WhatsApp
- Facebook Messenger
- YouTube
- Instagram

Lähde: DNA Digitaalinen elämä 2024 -tutkimus

Vanhustyön keskusliitto
CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

Somekanavat eri käyttötarkoituksiin

- Tekstipainotteiset: X (Twitter), LinkedIn, Mastodon, Threads, Bluesky
- Kuvapainotteiset: Instagram, Pinterest, Facebook, Pixelfed
- Videopainotteiset: YouTube, TikTok, Instagram Reels
- Viestintäalustat: WhatsApp, Messenger, Signal, Snapchat
- Treffialustat: Tinder, Bumble, Hinge, Facebook Dating, Suomi24 Treffit

💡 Huomio: useimmissa alustoissa on monenlaista sisältöä – tekstiä, kuvaa, videota ja keskustelua.

Vanhustyön keskusliitto
CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

Algoritmit, mainokset ja tiedonhaku

Mikä vaikuttaa siihen, mitä somessa näet?

- Algoritmi on joukko sääntöjä tai ohjeita, jotka suodattavat ja järjestävät tietoa.
- Algoritmi painaa mieleen käyttäjän toiminnan. Jokainen klikkaus, tykkäys ja viipymä vaikuttaa siihen, että sinulle näytetään samankaltaista sisältöä jatkossakin.
- Somealustat määrittelevät myös omia algoritmeja, joiden mukaan tietyt julkaisut saavat enemmän näkyvyyttä (suositut julkaisut, kuvat, lyhyt videot, alkuperäiset julkaisut).
- Kliikkiotsikot ja mainokset hakevat huomiotasi.

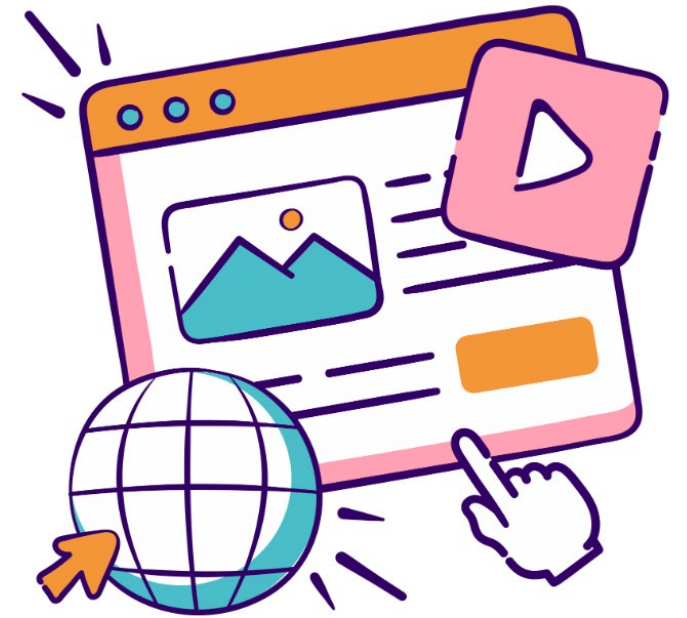
Mainokset ja tietojen käyttö

- Kohdennettu mainonta perustuu käyttäjän tietoihin ja toimintaan.
- Mainosvalintoja voi hallita sovellusten asetuksissa.
Esim. Facebook – asetukset – tilin hallinnoiminen – mainosvalinnat.
- Yksittäisen mainoksen kohdalla 3-pisteen valikko: ”Haluatko nähdä vähemmän tämän kaltaista mainontaa?” – ei vaikutusta mainosten määrään.
- Mainokset mahdollistavat käyttäjille ohjelmien maksuttoman käytön.
- On olemassa maksullisia ja maksuttomia mainosten esto-ohjelmia ja selaimen lisäosia. Muista ladata virallisista lähteistä.

Tiedonhaku somessa

- Käytä hakukenttää ja hakusanoja samoin kuin esim. Googlessa
- Tapahtumia, organisaation sivut, alueelliset ja harrasteryhmät
- Tarkista tietojen ajantasaisuus verkkosivut vs. somekanavat.
- Hyödynnä myös tekoälyä suunnittelun tai tiedonhaun tukena.
- Google maps: arvosteluja ravintoloista, nähtävyyksistä jne.

Miten arvioida tiedon luotettavuutta?

- Tarkista lähde: löytyykö sama tieto useista paikoista?
- Sensaatiohakuiset otsikot eivät välttämättä tarkoita valeuutisia, mutta voivat johtaa harhaan.
- Jos jokin kuulostaa liian hyvältä ollakseen totta, se harvoin on!

Bingo: Tunnistatko median vinoumat?

seniorsurf.fi/bingo

Harhaanjohtava osoite Verkkosivu, jonka osoite matkii luotettavaa osoitetta (www.poliisi-fi.com)	Klikkiotsikko Tunteisiin vetoava otsikko, joka ei kuvaile sisältöä, vaan houkuttelee klikkaamaan.	Sensaatiohakuinen kieli Kielenkäyttöä, jonka tarkoitus on herättää voimakkaita tunteita ja ohjata käyttäytymistä.
Liian hyvää ollakseen totta "Uusi iPhone eurolla" "Paranna terveytesi syömällä tätä hedelmää!"	Lähteiden puute Uutiset, joissa ei ole luotettavia lähteitä tai joissa on nimettömiä "asiantuntijoita".	Vanhentunut tieto Vanhoja tarinoita tai tietoa, jota jaetaan ikään kuin se olisi ajankohtaista.
Kirsikat kakun päältä Kerrotaan vain ne tosiasiat, jotka tukevat tiettyä näkökulmaa.	Maksetut mielipiteet, "valekannatus" Esim. väärennetyt arvostelut omalle ravintolalle.	Manipuloidut kuvat Valokuvat tai videot, joita on muutettu tai irrotettu kontekstista.

Sometilien hallinta ja turvallisuus

Turvallisesti somessa

- Käytä vahvaa salasanaa ja kaksivaiheista tunnistautumista. Näin saat tiedon epäilyttävistä kirjautumisyrityksistä.
- Pidä sovellukset ajan tasalla.
- Yksityisyysasetukset: Kenelle julkaisusi näkyvät, kuka voi ottaa yhteyttä?
- Harkitse, mitä tietoja jaat (sijainti, kuvat, henkilötiedot)
- Opettele tunnistamaan feikkiprofiilit ja huijaukset sekä ilmoittamaan epäasiallisesta sisällöstä tai huijauksesta?

Lähde ja kuva: Kyberturvallisuuskeskus

Vanhustyön keskusliitto
CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

Jos epäilet, että tilisi on kaapattu

- Jos olet vielä kirjautuneena tilillesi jollain laitteella
 1. Vaihda salasana
 2. Kirjaa asetuksista ulos kaikki muut laitteet.
- Jos et ole kirjautuneena, kokeile ”unohditko salasanasi” toimintoa.
- Jos nämä ei onnistu, ilmoita sovellukselle:
facebook.com/hacked - instagram.com/hacked
- Varoita ystäviäsi kaappauksesta.
- Yle: [Toimi näin jos tilisi kaapataan](#)

2-vaiheinen tunnistautuminen torjuu tehokkaasti kaappauksia.

Vanhustyön keskusliitto
CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

Feikkiprofiilit ja valetilit

- Huijareiden luomia profiileja julkisuuden henkilöiden tai omien ystäviesi nimissä, tarkoituksenaan kalastella tietoja, levittää valeuutisia tai houkutella vakavampaan huijaukseen.
- Kaveripyynnöissä kannattaa aina tarkistaa profiili: koska profiili on luotu, onko henkilöllä kavereita tai julkisia päivityksiä. Hyvä keino on myös tehdä kuvahaku profiilikuvasta.
- Jos huomaat valeprofiilin, joka tekeytyy sinuksi, kaveriksesi tai julkisuuden henkilöksi, ilmianna se (kolme pistettä julkaisun vieressä). Varoita myös kavereitasi.

Pohdittavaksi yksin tai yhdessä

1. Minkälaisia huolia tai pelkoja someen liittyy?
2. Mitä mukavaa sosiaalinen media on antanut?
3. Tiedätkö mistä löydät yksityisyysasetukset ja mihin ne vaikuttavat?
4. Oletko kohdannut huijausviestejä tai valeprofiileja?
5. Miten sosiaalinen media voi vaikuttaa esim. yksinäisyyteen tai mielialaan?
6. Millä tavalla käytät somea? Minkälaisia julkaisuja teet, otatko osaa keskusteluihin?

Muuta hyödyllistä sosiaalisesta mediasta

Facebookin lisäprofiilit

- Voit luoda jopa 4 erillistä profiilia päätilin alle.
 - Siirry omalle profiilisivulle. Valikko (kolme pistettä): "Luo toinen profiili"
- Hyödyllinen esim. harrastuksiin, yhdistystoimintaan tai vapaaehtoistyöhön.
- Kaikki lisäprofiilit sidottu päätiliin.
- Joissakin toiminnoissa (esim. Marketplace ja Dating) vain pääprofiili toimii.

Some ja hyvinvointi

- Somessa on paljon hyvää: yhteydenpitoa, oppimista, iloa.
- Voit löytää harrastuksiin, asuinalueeseen tai matkailuun liittyviä sivustoja ja keskusteluryhmiä.
- Yhdistykset voivat viestiä julkisen sivun kautta ja ryhmissä – tapahtumilla lisänäkyvyyttä.
- Liika ruutuaika voi kuormittaa.
- Kokeile digipaastoa tai rajattuja somehetkiä.
- Mieti, mitkä sisällöt tukevat hyvinvointia ja mitkä kuormittavat.
- Muista! Julkaise kuvia luvan kanssa ja muista etiketti keskusteluissa!

Sometilin poistaminen ja muistotili

- Tilin voi ensin asettaa yksityiseksi, jolloin kaikki sisältö piilotetaan muilta. Voit miettiä seuraavaa askelta rauhassa.
- Ennen tilin poistamista omat tiedot, kuten kuvat ja viestit, voi ladata itselleen talteen.
- Halutessaan oman tilinsä voi poistaa kokonaan. Tällöin myös somealustalle jaetut tiedot tuhoutuvat aikanaan.
- Lähde: tietoturva-asiantuntija **Mikko Hyppönen**. ([Ylen artikkeli](#))
- Facebook ja Instagram-tilin asetuksista voit valita perintöyhteyshenkilön sekä sen, mitä haluat tilillesi tapahtuvan kuolemasi jälkeen. Se voidaan siirtää muistotilaan tai poistaa pysyvästi.

Kuinka lopettaa some-palveluiden käyttö

- Yle: Moni haluaisi nyt poistua somesta – tässä vinkit, miten se kannattaa tehdä
<https://yle.fi/a/74-20140346>
- Fb-tilin poistaminen: www.facebook.com/help/250563911970368
- Mitä Facebook-tilille tapahtuu, kun kuolen?
www.facebook.com/help/103897939701143
- Hautaustoimisto Bieder: Internet-tilien poistaminen
<https://hautaustoimistobieder.fi/internet-tilien-poistaminen/>
- Google käyttämättömyyden hallinta
Tällä työkalulla voit valita kolmannen osapuolen, esimerkiksi lähisukulaisen, saamaan tiettyä tilin dataa, jos käyttäjä menehtyy tai ei käytä tiliä.
<https://support.google.com/accounts/answer/3036546?hl=fi>

Muut luku- ja materiaalivinkit

- <https://seniorsurf.fi/materiaalipankki/>
Hakusana: sosiaalinen media
- Digitreenien peruskurssi: Some ja yhteydenpito
<https://yle.fi/a/74-20084422>
- Eurooppalaiset somevaihtoehdot
<https://kuluttaja.fi/fi/artikkeli/eurooppalaiset-somevaihtoehdot-naihin-palveluihin-paaset-pakoon-jatteja>
- Traficom: Sometilit kuntoon – vinkit turvalliseen somettamiseen
<https://www.kyberturvallisuuskeskus.fi/fi/ajankohtaista/sometilit-kuntoon-vinkit-turvalliseen-somettamiseen>

